

Daardoor werd zijn naam beroemd. Hij werd tot kerkelijke ambten geroepen en in 396 werd hij bisschop te Hippo.

Ondanks zijn ontzettend drukke ambtelijke bezigheden bleef hij studeeren en de vrucht van zijn studie legde hij neer in dikke boeken. In het geheel schreef hij honderd en één werken, verdeeld in twee honderd vijftig boeken.

Dáárdóór is zijn invloed zoo enorm groot geweest.

Want hij was een religieus genie, die toen reeds tot op zekere hoogte een christelijke wijsbegeerte heeft gegeven.

De roomschen vereeren hem als een heilige; ook de protestanten eischen hem voor zich op, al aanvaarden zij natuurlijk niet alles wat hij heeft geleerd.

Maar nu, vijftien eeuwen na zijn dood, is zijn invloed nog niet getaand. Nu nog wordt God gedankt voor wat Hij de Kerk in dien kerkvader heeft geschonken. En in dien dank ontmoeten protestant en roomsche elkaar.

In de laatste dagen van zijn leven dacht

Zuid-Zuid-West

(Naar aanleiding van het gelijknamige boek van Albert Helman).

door Ds. G. van Veldhuizen Azn.

Het kompas van ieders hart trekt ieder onzer naar een bepaalde richting. Voor Albert Helman, den jongen katholieken schrijver, is dat Zuid-Zuid-West, naar zijn oude geboorteland, West-Indië.

Niet alleen echter omdat dit het land van zijn jeugd is. Al houdt ook dat velen vast met die innige banden, die hen zingen doen over het verlaten oord hunner droomen.

Maar omdat Suriname het eenzaamste is van alle landen, een klein vergeten hoekje van Zuid-Amerika, daarom trekt derwaarts zijn hart. Zoo zoekt hij met velen de eenzaamheid; zoekt hij met velen bewust te erkennen, dat wij zijn verlatenen.

Want verlatenen zijn we. „Twee menschen kunnen bij elkander zitten en toch eenzaam zijn, ze spreken woorden, die zijn als een zwijgend schaakspel tusschen hen beiden in. Maar hun gedachten dwalen alleen over de leege wegen. Onafzienbare wegen van gelig zand, langs de oevers der rivier tusschen het kreupelhout. Hun gedachten loopen traag en vermoeid door de zon, dan weer snel om een verre schaduw te achterhalen. Maar toen zij aankwamen, was het een schuwe vogel, die opvloog.”

Weliswaar haten de meesten deze stilte, omdat ze angstig zijn, zichzelf hun eenzaamheid te bekennen. Het is veel aangener, met de gedachte rond te gaan, dat we niet alleen staan, maar deel uitmaken van een koesterend geheel. Maar toch, getuigt Helman, wie de eenzaamheid kent, kent God's nabijheid. De eenzaamheid

Augustinus, de 76-jarige grijsaard, veel aan den komenden dood.

De boetpsalmen van David had hij over laten schrijven en tegen den wand laten zetten, zodat hij ze uit zijn bed kon lezen.

Hij verzocht, hem zoo ongestoord te laten liggen. Alleen de dokter en degene, die hem voedsel moest brengen, werden bij hem toegelaten.

Zoo heeft hij daar tien dagen gelegen.

Den 28-sten Augustus van het jaar 430 stierf hij.

Zijn vriend Possidius, die aan zijn sterfbed stond, zegt van hem: „hij was niet slechts „een schriftgeleerde, onderwezen in het koninkrijk der hemelen, die uit zijn schat nieuwe en oude dingen voortbrengt”, niet alleen een der kooplieden, die „hebbende een parel van grootwaarde gevonden, heenging en verkocht al wat hij had, en kocht dezelve”, maar hij was ook een van hen, van wie geschreven is: „spreekt alzoo, en doet alzoo”, en van wie de Zaligmaker zegt: „Wie zoo gedaan zal hebben, die zal groot genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen.”

is een weldaad, want de eenzame kent vrede. Eenzaamheid doet ons in het bewust missen van God Zijn nabijheid tevens wonderlijk ervaren. En daarom trekt dit jonge hart Zuid-Zuid-West, waar het eenzaamste land der wereld is. Ach, wellicht dat het dan hier God vindt.

Niet altijd was dit land zoo eenzaam. Eeuwen geleden echter kwamen er de vreemden met de nieuwe boodschap van het Christuskind, de zeer blijde boodschap — doch tevens met holle fre-gatten waarin Herodes' soldaten goud, sieraden en specerijen wegdroegen als hun roof; en met zwaarden, waarmede zij de kleine kinderen van het land hebben gedood.

Toen heeft God dit oude volk weggeleid in een witte savanna waar niemand hen naderen kon. In de eenzaamheid. En hoog boven dit arme, stervende land staat de Christus, Koning van Vrede, hoog-eenzaam en onaantastbaar. En God heeft zijn eenzaamheid in elks hart gefluisterd. Tot een gedachtenis voor altijd. Tot een schadeloosstelling voor wat men roofde in Zijn naam.

En nu verhaalt Helman, hoe eenzaam dit land dan wel is. Eenzaam, wanneer de middag zengt over de stad. Eenzaam de kinderen. Eenzaam de rivier. Eenzaam alle volkeren in de stad bij de rivier.

Chineezers, die als schimmen langs elkander heenglijden, hun gevoelens en gedachten onbegrijpbaar voor een ander. Zij verbergen een eenwen-oud heimwee.

Hindoe's, luidruchtig schijnbaar, maar hun

wezen is stil en ingekeerd. En terwille van hun eenzaamheid zullen zij een nieuw, groot volk worden.

Negers. Als de nacht kristallijnen schrijn voor hun zwartheid is, de diepblauwe lucht vol spikkelende sterren staat, dan zoekt er een de akkoorden langs zijn gitaar en het lied van „My old Kentucky home”; dat lied van oud, en bijna verstorven heimwee wordt het eindeloos refrein van hun nieuw geboren verlangen — van ons eigen verdriet van vandaag naar verre palmen, naar God.

En zelfs de Blanke voelt hier de eenzaamheid, als een onrust, als een klein verdriet, dat hem telkens verder en verder lokt naar een ander land. En daarom — o my old Kentucky home far away! —

Zuid-Zuid-West roept mij
de dof-glanzige dag
tusschen de lage koffie-haag.
O dit land, eer ik ooit dit land vergat!

Helaas dat zoo weinigen deze dingen verstaan. Dat de zweep van de zelfzucht door geen slavernij-afschaffing kon verdreven worden — en slechts een enkele de schat der bewuste eenzaamheid leert kennen en waardeeren boven de schatten, die huurlingen en verdrukkers er uit wegsleepen.

Hoe betreedt men de oorden dier bewuste eenzaamheid? Als kind glijdt men binnen in de wereld, in een gezin en men wéét het nog niet. We ontdekken iets van ons eenzaam-zijn op den dag dat onze hond sterft. Hier en gindsch leert men al meer den dood kennen. Men ontmoet het Geloof. Misschien — zegt Helman — dat ik daar voor het eerst de eenzaamheid heb leeren kennen, want ieder leefde daar zoo stil voor zich heen, dat elks schoonste gedachte wel nooit uitgesproken zal zijn. Elk woord was er liefdevol, maar alles was er zoo droevig, vereenzaamd, afgekeerd van dit leven. En zoo wordt onze eenzaamheid al grooter. De morgen doet haar gevoelen, en de liefde spreekt ervan. Naarmate de vreugde aanwast in ons leven, wast ook het verdriet aan. Eenzaamheid. Eenzaamheid! Alle menschen op een boschpad, dat zich onmiddellijk sluit achter hun schreden.

Zoo zijn wij kleine bange menschen, maar het is waar: uit deze eenzaamheid groeien wij rechter naar U. Misschien is het zóó nog het beste: eenzaam te zijn, opdat wij Uw onvindbare oogen vinden in een eeuwige stilte.

Maar een die bevreesd is vindt nooit de volstreckte eenzaamheid, waar God nabij is. Want zeer ver is de tocht naar dit land: alle ontchechting wordt ervoor gevraagd, het afstanddoen van alle dingen. Het hart van mijn land vraagt een reis, moeilijker dan de zwaarste pelgrimstocht.

Door de wouden en langs ongebaande paden,

Albert Helman.

wagen zich de menschen, die naar dat hoogland gaan — maar op zoek naar goud. Over hen sluit meestal het bosch zich voor eeuwig. De zwoele dampen uit het bosch, verraderlijk vermengd met de fijne geuren van muskus en tonkaboonen, verdoezelen hun denken en de hypnotische blikken der dieren verlammen hun schreden; de giftige zoetheid van het water vertroebelt hun bloed en benevelt hun oog. De heete goudroom voert ze in de webbe van taaie lianen. De kleur van het goud heeft hun oogen verblind en zij zagen niets van de weelde en schoonheid daarginder, waar zelfs een condor verwonderd is over zooveel groen.

Maar die niet uitrokken om goud, maar tot de eenzaamheid, vinden den weg naar het hart van dit land.

Zij vinden de savanna. Ook het gras verdwijnt. En nu komt het kale glanzige zand, dat spierwit te gloeien ligt in de felle stekende zon. De palmen zijn weg. Open, eindeloos strekt zich de brandende vlakte. Lucht, licht en land, en een mensch die treden moet door dit alles naar het geheim van de horizon. En midden in dat land ligt het kamp van de diepste eenzaamheid. Daar wonen de oude Cariben, verdreven uit de kuststreek door de soldaten van Herodes. Rond het eenzame kampvuur aan den savannarand zitten de laatste mannen van een ouden stam, die de hooge tempels bouwde aan den oever van een onbekende zee.

Rond het kampvuur spreekt niemand booze woorden.

Boschnegerdorp in Suriname.

Rond dit kampvuur leeft elk in zijn diepste eenzaamheid en vorschert naar den ouden weg.

Tot de dood nadert en de oude jager dien weg kiest, het pad naar de eeuwige jachtvelden. Daarvan weet men: zoo iemand woont in het land der eenzaamheid.

Maar wie, als Helman, dit land verliet, voelde reeds den eersten avond al het heimwee daarnaar en wist zich een weerlooze gevangene aan boord van de Vliegende Hollander. En geen reis gaat ver genoeg om weer in die stilte te belanden, de oude, groene stilte van zijn land, die, verlaten, nu voor altijd onbereikbaar blijft.

Des nachts varen wij in een bleeke kano naar onze oudste herinnering; des daags praten wij en lachen wij en zijn doodgewone menschen. Maar onze ziel sterft traag aan de verderende pijn van oude gedachten, die Zuidwaarts gaan, Zuid-Zuid-West — en nooit belanden omdat wij te jong zijn voor den hemel en te oud om nog lijfelijk te kunnen leven in het oude geluk. Niets bleef ons dan de eenzaamheid, welke herinnering en doel is. De eenzaamheid, waarin God ons verraste en weer verrassen zal.

Hij wacht, de eenzaamste van allen
elk keert tot Hem op eendre wijs
want elke man is weer een Adam
en elk land een Paradijs.

En zoo zal dit alles blijven — tot een Nieuwe Mensch de eenzaamheid vinden zal en God ontmoeten. —

Mocht ik U in vele citaten iets gevoelen doen van Helman's bedoeling en taal. Het compass van ons aller hart trekt ook het leven van ieder onzer in een bepaalde richting. Al te velen naar de wereld, waar men in het rumoer vergeten kan. Enkelen met Helman naar de eenzaamheid, die het wijde voorportaal van het paleis onzes Gods schijnt. Ik denk aan Adama van Scheltema:

Min de stilte in uw wezen,
Zoek de stilte die bezielt.
Zij, die alle stilte vreezen,
Hebben nooit hun hart gelezen,
Hebben nooit geknield.

En Boutens hoor ik in de vereenzaamde stilte fluisteren:

Stil, wees stil, op zilvren voeten
Schrijdt de stilte door den nacht
Stilte, die der goden groeten
Overbrengt naar lager wacht....

Maar is dat nu ook zoo? Is het zoeken naar en het vinden van de volstrekte eenzaamheid heilsweg?

En dan geloof ik, dat de stilte, die wij Zuid-Zuid-West of waar ter wereld ook zoeken en vinden zouden, juist het tegenovergestelde is van zaligheid: zeer diepe ellende, rampzaligheid. En hoe meer wij die proeven moesten, des te ontzettender zou het ons te moede wor-

den, tot den schreeuw der verlatenheid toe: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten? Neen het is niet slechts oppervlakkigheid, die een wereld in het gejaag en gejoel van de kermis der ijdelheid doet zoeken het vergeten van onze eenzaamheid. Het is veel meer de onbewuste erkenning, dat wij geen oogenblik in het aangezicht van onze verlatenheid zouden kunnen leven. Het is veel meer het bevroeden, dat de volstreckte eenzaamheid ons wanhopig en reddeloos verloren zou doen worden. Eenzaamheid is vloek, is oordeel, is Gericht Gods over ons zondig Hem-verlaten-hebben.

In het paradijs was de mensch niet eenzaam. God wandelde met hem als een vriend. En de hulpe die bij hem was, was geen vreemd wezen, maar in God met hem op het innigste vereenigd. De zonde bracht pas de eenzaamheid, die voor God vluchten deed en voor de allerliefste zich schamen. En zoo werd eenzaamheid-voelen een naakt-staan onder het oordeel.

En daarom, de eenzaamheid is niet de weg tot God in volstrekten zin, de grond waarop wij onze torens kunnen bouwen, om nu God te ontmoeten.

Maar wel is de eenzaamheid de weg tot God in betrekkelijken zin, voor zoover zij ons te meer onze ellende en diep bederf gevoelen doet,

van waaruit men het schreeuwen leert naar de waterstroomen, schreeuwen leert om uitreding, om vergiffenis van zonden, om genade in Christus Jezus, die ons eenzamen inlijft in het groot geheel van één lichaam. Die de verlatenheid opheft in een hoogere gemeenschap met Hem, het Hoofd, en met al Zijne leden.

Wie zoo de weg der eenzaamheid ziet als middel in Gods hand, hunkert er naar, met Elia het ruischen van de zachte stilte te vernemen, ontdaan van alle donder en rumoer waar God niet in is. En hij bidt om die ontdekkende eenzaamheid (niet Zuid-Zuid-West, maar rechtstandig omhóóg gedreven) met Gezelle:

Gij badt op eenen berg alleen
en Jesu, ik en vind er geen
waar 'k hoog genoeg kan klimmen
om U alleen te vinden:
de wereld wil mij achterna
al waar ik ga of sta,
of ooit mijn oogen sla;

en arm als ik en is er geen, geen een
die nood hebbe en niet klagen kan,
die honger en niet vragen kan;
die pijn en niet gewagen kan
hoe zeer het doet.

O leert mij, armen dwaas! hoe dat ik bidden
[moet.

Finland

Een interview

door W. C. F. Scheps

Christelijke lectuur in Finland. — Vrees voor communisme. — Zwarthemden. — Piëtisten. — Een protestantsche natie. — Chr. jeugdbeweging. — Zending. — Het land der duizend meren. De Finsche kleuren.

Over Finland is den laatsten tijd nog al eens geschreven in de bladen, mede in verband met de communistische agitatie, die er gevonden werd. Dit gaf ons aanleiding den heer J. J. R. Schmal te Den Haag, bestuurslid van de Finsch-Nederlandsche Vereeniging, toen hij zoo juist van een verblijf daar te lande was teruggekeerd, eens op te zoeken, teneinde hem te vragen naar zijn bevindingen.

— Hoe vond u den toestand thans in Finland? zoo luidde onze eerste vraag.

— Ik heb wel een oogenblik noodig om u daarvan een en ander te vertellen en een indruk te geven.

In sommige kringen hier te lande heeft men van Finland nog heel vreemde voorstellingen. Ik denk, om maar iets te noemen, aan dien kerkbode-journalist, die aan zijn lezers de gratuite verzekering gaf, dat er in Finland geen Christelijke literatuur bestaat. Dominé vergist zich. Christelijke literatuur is er in Finland zeker niet minder dan ten onzent. Enfin, dat is slechts de note gaie van het geval. U kwam om ernstiger dingen te hooren.

De persberichten waren juist, in zooverre de overgrootste meerderheid van het Finsche volk zich ongerust begon te maken over het luidruchtig optreden van sommige communisten in den jongsten tijd. Dat zal niemand verbazen. Een levenskrachtig volk als het Finsche, dat reeds eenmaal het Communistisch schrikbewind leerde kennen, laat zich uiteraard niet licht voor de tweede maal overrompelen. Daarom zijn de Finnen bij den voortduur waakzaam tegenover alles wat naar communistische actie zweemt. Wanneer men zoo dicht bij Sovjet-Rusland woont, ligt dat voor de hand.

— Beteekenen de Communisten in Finland wat? zoo luidde onze tweede vraag.

— Er zijn op de 200 leden van den Finschen Rijksdag een twintigtal communisten. De bezorgdheid, waarvan ik hier spreek, is, zooals ik opmerkte, uitsluitend gericht tegen de Communisten en uitte zich o.m. in tal van vergaderingen, waarin op krachtige afweermaatregelen van Regeeringswege werd aangedrongen. Tegen de Landsregeering zelve keerde men zich niet. In een van onze groote dagbladen werd in dit